

**ARUANNE LÕIMUMISVALDKONNA ARENGUKAVA „LÕIMUV EESTI 2020” TÄITMISE
KOHTA 2014. AASTAL**

Kultuuriministerium 2015

Sisukord

Sisukord.....	2
1. Arengukava eesmärkide saavutamise kokkuvõte.....	4
2. Ülevaade 2014. aastal elluviidud tegevustest alaeesmärkide ja meetmete lõikes.....	14
2.1 Alaeesmärk 1. Lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud.....	14
2.2 Alaeesmärk 2. Vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu.....	18
2.3 Alaeesmärk 3. Uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud.....	22
3. Teiste arengukavade kaudu elluviidavad lõimumisalased eesmärgid.....	25
3.1 Eesmärk 4. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks.....	25
3.2 Eesmärk 5. Eesti keelest erineva emakeelega noorte aktiivne osalemine noorsootöös ja tihedate kontaktide loomine eestikeelsete eakaaslastega.....	28
3.3 Eesmärk 6. Eesti keelest erineva emakeelega elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul.....	29
4. Arengukava juhtimine, elluviimine ja seire.....	33
5. Arengukava elluviimise maksumus 2014. aastal.....	34
6. Ülevaade olulisematest arengukava tegevustest 2015. aastal.....	35

Sissejuhatus

„Lõimuv Eesti 2020” (edaspidi Lõimumiskava) on valdkondlik arengukava, mis sätestab Eesti lõimumispoliitika alused ja eesmärgid, nende saavutamiseks vajalikud meetmed ja tegevused. 29. detsembril 2014. aastal kinnitas Vabariigi Valitsus korraldusega nr 582 Lõimumiskava ja selle rakendusplaani aastateks 2014–2017. Lõimumiskava tegevuste koordineerimise ja elluviimise eest vastutab kultuuriminister. Vastavalt Lõimumiskavas sätestatule esitab kultuuriminister Vabariigi Valitsusele üks kord aastas Lõimumiskava täitmise aruande arengukavas ja rakendusplaanis esitatud eesmärkide saavutamise ning meetmete tulemuslikkuse kohta.

Lõimumiskava üldeesmärk on sotsiaalselt sidus Eesti ühiskond, kus erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ning jagavad demokraatlikke väärtusi. Üldeesmärgi saavutamiseks on arengukavas seatud kolm alaeesmärki: lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud (alaeesmärk 1), vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu (alaeesmärk 2), uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud (alaeesmärk 3). Lisaks viiakse lõimumisalaseid eesmärke ellu teiste arengukavade, st „Eesti elukestva õppe strateegia 2020”, „Eesti keele arengukava 2011–2017”, „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020” ning konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ kaudu. Nimetatud arengukavade raames viiakse ellu kolme Lõimumiskava eesmärki: eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks (eesmärk 4), eesti keelest erineva emakeelega noored osalevad aktiivselt noorsootöös ja neil on tihedad kontaktid eestikeelsete eakaaslastega (eesmärk 5) ja eesti keelest erineva emakeelega tööealistele elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul (eesmärk 6).

Arengukava kolme alaeesmärgi saavutamist toetavad kaheksa meetet ja teiste arengukavade raames elluviidavat kolme eesmärki viis meetet. Nende saavutustaset kajastavad 16 arengukava ja 20 arengukava detailse rakendusplaani 2014–2017 mõõdikut. Aruande lisa 1 annab ülevaate kasutatud eelarvelistest vahenditest meetmete lõikes. Esitatud rakendusplaani eelarvelised vahendid Kultuuriministeeriumi haldusalas on planeeritud lähtudes 2014. aasta riigieelarvest ja riigieelarve strateegiast 2014–2017. Rakendusplaani aruanne koostati sidusministeeriumite ning Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed esitatud andmete põhjal. Aruande lisa 1 annab ülevaate 2014. aastal kasutatud ja planeeritud eelarvelistest vahenditest rakendatud meetmete lõikes. Vastavalt riigi strateegiliste planeerimise põhimõtetele kajastatakse rakendusplaanis ainult lõimumise valdkonda otseselt planeeritud rahalised vahendid. Teistes Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud valdkondlikes või valitsemisalade arengukavades planeeritud tegevuste maksumused, mis panustavad lõimumise valdkonda, kuid teiste arengukavade raames, on rakendusplaanis märgitud „0“-ga. Rakendusplaani otseselt planeeritud tegevused, mida rakendusplaani raames aastal 2014 ellu ei viidud ja mille kohta 2014. aastal puudusid kulud, on samuti märgitud „0“-ga.

Aruanne saadeti tutvumiseks kõikidele sidusministeeriumitele ja lõimumiskava juhtrühma liikmetele.

Aruande koostajad on kultuurilise mitmekesisuse osakonna nõunik Aleksandr Aidarov (tel. 628 2226, e-posti aadress: aleksandr.aidarov@kul.ee) ja kultuurilise mitmekesisuse osakonna peaspetsialist Artjom Tepljuk (tel. 6282666, e-posti aadress artjom.tepljuk@kul.ee).

1. Arengukava eesmärkide saavutamise kokkuvõte

Arengukava tegevusi monitooritakse jooksvalt, sh ekspertarvamuste ja -hinnangute ning iga kolme aasta järel läbiviidava integratsioonimonitooringu abil. Arengukava kuueteistkümnest alaeesmärgi indikaatorist liikusid positiivses suunas 4, negatiivses suunas 3 indikaatorit. 9 indikaatori kohta andmed 2014.aastal puudusid. 2015. aasta juunis valmib Kultuuriministeeriumi tellimisel Eesti Integratsiooni Monitooring 2014/2015. Uuringu viivad läbi Balti Uuringute Instituut, Tallinna Ülikool, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, Turu-uuringute AS ja OÜ Peegel ja Partnerid. Monitooring mõõdistab Lõimumiskava üldeesmärgi, alaeesmärgi 1 ja eesmärgi 6 haridusvaldkonna indikaatorite täitmist. Tulenevalt sellest, et kohanemisprogrammi tegevusi viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi vahenditest, mis avanevad 2015. aastal, saab vastavate indikaatorite, k.a. kohanemisprogrammi elluviimise tulemuslikkust hinnata alles 2016. aastal. Noorsootöövaldkonna indikaator (eesmärk 5) võetakse kasutusele Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt 2015. aastal.

2014. aastal täideti alaeesmärgi 2 (kodakondsus), eesmärgi 4 (üldharidus) ja eesmärgi 6 (tööhõive) indikaatorite sihttasemed. 01.01.2015. aasta seisuga oli Eestis Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) andmeil 88 062 määratlemata kodakondsusega isikut. 2014. aastal sai naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse 1611 inimest ning määratlemata kodakondsusega inimeste arv vähenes 3236 võrra. Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras omandanud inimeste arv PPA andmetel on seisuga 01.01.2015 158 000 inimest. Eesti keelest erineva emakeelega õpilaste 2014. aasta gümnaasiumi riigieksami keskmine sooritus tulemus kasvas 74,1 punktini (2013. aasta baastase oli 69 punkti). Eesmärk 6 „Eesti keelest erineva emakeelega tööealistele elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul“ indikaatorid on täidetud vastavalt planeeritule. Töötuse määr langes nii eestlaste kui muude rahvuste hulgas¹. Töötuse lõhe eestlaste ja muust rahvusest elanike seas vähenes 1,3 protsendipunkti võrra. 2014. aastal oli töötuse määra erinevus eestlaste ja teisest rahvusest elanike seas erinevus vastavalt 1,72 kordne, 2013. aastal 1,82 kordne.

Negatiivsena võib esile tuua, et haridusvaldkonnas langes veidi 2014. aastal indikaatori „eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksami keskmine sooritus tulemus“ saavutustase (2014. aasta tulemus – 67,1 punkti, 2013. aasta tulemus – 68 punkti). Tööhõive lõhe eestlaste ja teisest rahvusest elanike vahel suurenes 2,9 protsendipunkti võrra. Eestlaste tööhõive määr kasvas võrreldes 2013. aastaga 1,8 protsendipunkti võrra 64,8%-ni, samal ajal kui teisest rahvusest elanike tööhõive määr vähenes ühe protsendipunkti võrra 59,2%-ni. Tööturuteenustel osalejate osakaal registreeritud töötute hulgas, kelle põhiline suhtluskeel ei ole eesti keel, oli 2014. aastal keskmiselt 29,3% kuus (2013. aastal oli sama näitaja 28,6%). Teisest rahvusest elanike tööhõive languse põhjustas sihtgruppi kuuluvate naiste tööhõive määra langus 56,1%-lt 52,6%-ni, peamiselt 25.-54. aastaste vanuserühmas. Teisest rahvusest meeste tööhõive määr suurenes samal ajal 64,9%-lt 66,9%-ni.

Kvartalite löikes oli tööhõive trend 2014. aastal siiski positiivne. Teisest rahvusest elanike hõive oli madal aasta esimesel poolel ja mõjutas seeläbi ka aasta keskmist tulemust. 2014 II poolaastal oli teistest rahvusest kodanike tööhõive määr 60,6%, mis oli kõrgem nii teistest rahvusest elanike 2013. aasta keskmisest kui ka 2013 II poolaasta tööhõive määrast. Tegevusaladest mõjutas teisest rahvusest elanike hõive langust kõige enam töötlev tööstus, kus 2014. aastal langes hõivatute arv. Eesti tööjõu-

¹ Näiteks muust rahvusest inimeste töötuid oli 2013. a 27 200 ja 2014. a 21 500, st eesti keelest erineva emakeelega töötute arv vähenes 5 700 inimese võrra.

uuringute kohaselt töötab tööstuses suur osakaal muust rahvusest inimesi². Ametialadest vähenes muust rahvusest elanike hõive nn sinikraede hulgas (seadme- ja masinaoperaatorid, lihttöölised).

Täpsema ülevaate indikaatorite tulemustest annab tabel 1.

Tabel 1 Arengukava Lõimuv Eesti 2020 indikaatorite täitmine 2014. aastal

Indikaator	Baastase	2014	2017
Üldeesmärk			
Lõimumismonitooringu põhjal end Eesti rahva hulka kuuluvaks pidavate isikute osakaal nii kõikide ühiskonnaliikmete hulgast kui ka teisest rahvusest isikute hulgast Allikas: Eesti Integratsiooni Monitooring (edaspidi EIM) ³	kõik – 76%; teised rahvused – 55% (2011)	andmed avaldatakse 2015. aastal	kõik – 77%; teised rahvused – 58%
Lõimumismonitooringu põhjal tugeva või pigem tugeva riigiidentiteediga isikute osakaal teistest rahvustest isikute hulgast Allikas: EIM	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	andmed avaldatakse 2015. aastal	määratletakse 2015. aastal
Alaesmärk 1			
Kontaktide tihedus eestlaste ja teiste rahvuste esindajate vahel (osakaal, kellel on olnud palju kontakte) Allikas: EIM	eestlased – 20%; teised rahvused – 44% (2011)	andmed avaldatakse 2015. aastal	eestlased – 23%; teised rahvused – 46%
Erinevus kodanikuühiskonna organisatsioonides osalemises eestlaste ja teistest rahvusest elanike vahel Allikas: EIM	vabatahtlik töö: erinevus 9,2 protsendipunkti; ühenduse-seltsi liige: erinevus 5,1 protsendipunkti (2011)	andmed avaldatakse 2015. aastal	vabatahtlik töö: erinevus 8,7 protsendipunkti; ühenduse-seltsi liige: erinevus 4,8 protsendipunkti
Avatud hoiakuga inimeste osakaal sallivuse koondindeksi alusel Allikas: EIM	eestlased – 22%; teised rahvused – 36% (2011)	andmed avaldatakse 2015. aastal	eestlased – 25%; teised rahvused – 37%
Alaesmärk 2			
Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras omandanud inimeste arv Allikas: PPA	156 396 (seisuga 01.01.2014)	158 000 (seisuga 01.01.2015)	suureneb
Määratlemata kodakondsusega isikute arv Allikas: PPA	91 288 (seisuga 01.01.2014)	88 062 (seisuga 01.01.2015)	86 000

² Eesti lõimumiskava 2008-2013 lõpparuanne, lk 31.

³ EIM viiakse läbi iga kolme aasta tagant. Uus monitooring viiakse läbi 2014/2015.aastal.

Alaesmärk 3			
Kohanemiskoolituse läbinud uussisserändajate osakaal, kes hindavad, et nende konkurentsivõime ühiskonnas toimetulemiseks on paranenud ⁴	indikaatorit hakatakse seirama alates 2016. aastast	indikaatorit hakatakse seirama alates 2016. aastast	70%
Eesmärk 4			
Eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksami keskmine sooritustulemus Allikas: Innove	68 punkti (põhikool) 69 punkti (gümnaasiumi kõik õppevormid) (2013)	67, 1 punkti 74,1 punkti	70 punkti 73 punkti
Eesti keele tasemeeksami (B2) sooritanute osakaal kõigist eesti keele tasemeeksami teinud kutseõppuritest Allikas: Innove	13,3% (2014)	13,3%	25%
Tipptasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga Allikas: PISA test	loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool 6,2%; eestikeelne kool 14,5% lugemisoskus: eesti keelest erineva õppekeelega kool 7,6%; eestikeelne kool 9,7%; (2012)	andmed avaldatakse 2015. aastal	loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool 8,7%; eestikeelne kool 16,5% lugemisoskus: eesti keelest erineva õppekeelega kool 10,1%; eestikeelne kool 11,7%
Madala haridustasemega ⁵ mitteõppivate 18–24-aastaste eesti emakeele ja eesti keelest erineva emakeelega noorte osakaalu (%) erinevus Allikas: Tööjõu-uuring. Statistikaamet	eesti emakeelega 9,9%; eesti keelest erineva emakeelega 9,7% (2013)	eesti emakeelega 12,4% eesti keelest erineva emakeelega 9%	erinevust ei ole
Eesmärk 5			
Indikaator	Baastase	2014	2017
Noorte kaasatus noorsootöös omavalitsustes, mille elanikkond on enamuses eesti keelest erineva emakeelega, võrdluses Eesti keskmisega Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS)	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	andmed avaldatakse 2015. aastal	määratletakse 2015. aastal

⁴ Uussisserändajatele suunatud paindliku kohanemiskoolituse väljatöötamist alustas Siseministeerium 2014. aastal. Kohanemisprogrammi elluviimist saab hinnata alles 2016. aastal vastavalt 2015. aastal läbi viidud tegevustele.

⁵ Madalaks haridustasemeks loetakse põhiharidust või lõpetamata põhiharidust.

Eesmärk 6			
Eesti keelt emakeelena mitte rääkivate ühiskonnaliikmete enesehinnanguline aktiivne eesti keele oskus Allikas: EIM	36% (2011)	andmed avaldatakse 2015. aastal	38%
Töötuse määr eestlaste ja teisest rahvusest elanike seas (vanuses 15-74 aastat) Allikas: Eesti tööjõu-uuring, Statistikaamet	Eestlased 6,8%, teised rahvused 12,4%. Erinevus 1,82 korda (2013)	Eestlased 6,0%, teised rahvused 10,3% Erinevus 1,72 korda	erinevus 1,75 korda
Tööhõive määr eestlaste ja teisest rahvusest elanike seas Allikas: Eesti tööjõu-uuring, Statistikaamet	eestlased – 63,0%; teisest rahvusest elanikud – 60,3% (2013)	eestlased – 64,8%; teisest rahvusest elanikud – 59,2%	eestlased – 63,2%; teisest rahvusest elanikud – 61,2%

Lõimumiskava 2014. aastal kõige olulisemateks algatusteks olid:

- Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu otsus luua uus venekeelne telekanal;
- Kultuuriministerium ja Siseministerium töötasid välja Euroopa Sotsiaalfondi meetme „Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püselanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks“ toetuse andmise tingimused. Meetme eesmärk on suurendada kohanemis- ja lõimumisteenustes osalenute konkurentsivõimet Eesti ühiskonnas, sh tööturul, elukestvas õppes ning kodanikuühiskonnas;
- Justiitsministeriumi toel valmistati 2014. aastal ette interaktiivse portaali www.juristaitab.ee venekeelne moodul ning tõlgiti vene keelde 52 seadust. Portaali haldab Eesti Juristide Liit;
- Siseminister allkirjastas 13.08.2014 kohanemisprogrammi määruse, millega määratletakse kohanemisprogrammi sihtgrupp, sisu ja eesmärgid, osalemise tingimused ning kohanemisprogrammi suunamise kord uussisserändajatele, kelle hulka kuuluvad kolmandate riikide kodanikud, sh rahvusvahelise kaitse saajad ja Euroopa Liidu kodanikud;
- Töötati välja soovituslik mudel osalisele eestikeelsele aineõppele üleminekuks põhikoolis. Haridus- ja Teadusministerium viis 2014. aastal läbi uuringud venekeelsete koolide eestikeelsele aineõppele ülemineku kohta. Valmistati ette muudatusettepanekud täiskasvanute koolituse seaduses.
- 2014 alustasid kõigis maakondades tööd SA Innove juhitud Rajaleidja keskused⁶, kus pakutakse tasuta karjääri- ja õppenõustamisteenuseid.
- Haridus- ja Teadusministeriumi poolt töötati välja Euroopa Sotsiaalfondi meetme „Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega täiskasvanute keeleõppe arendamiseks perioodil 2015-2018 (2020)“ tingimused. Eesti keele e-õppe kursus Keeleklikk tunnistati 2014. aasta Eesti keeleteoks.
- Kultuuriministerium viis läbi riigihanke Eesti Integratsiooni Monitooringu 2014/2015 läbiviimiseks. Uuringu tulemused avalikustatakse 2015. aasta juunis;

Lõimumiskava 2015. aastaks planeeritud olulisemad tegevused:

⁶ <http://www.rajaleidja.ee/rajaleidja-keskused/>

- 2015. aastal rakendatakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi lõimumis- ja kohanemismeetme ning Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi tegevused, mis toetavad vähelõimunud püsielanike lõimumist ja uussisserändajate kohanemist Eesti ühiskonnas.
- Haridus- ja Teadusministeerium laiendab individuaalse õpirände programmi, mis on suunatud III kooliastme ja gümnaasiumiastme õpilastele. Plaanis on korraldada vähemalt 200 individuaalset õpirännet kestvusega 1-2 nädalat, millest vähemalt kolmandik on vene-eesti kodukeelega noorte vahetused. Alates 2015. aasta septembrist plaanitakse rakendada viies omavalitsuses kahesuunalist keelekümblusprogrammi. Jätkub plaaniline täiendkoolituste ja nõustamisteenuste pakkumine eesti keele kui teise keele õpetamisel. Lisaks pakutakse eesti keele õpivõimalusi avalikus sektoris töötavatele ebapiisava eesti keele oskuse ja nõrgema konkurentsivõimega inimestele, sh haridusvaldkonna töötajatele.
- Valdkondliku arengukava "Sotsiaalse turvalisuse, kaasatuse ja võrdsete võimaluste arengukava 2016-2023" koostamise raames alustatakse konsultatsioone Sotsiaalministeeriumiga võrdse kohtlemisega seotud täiendavate tegevuste lisamiseks Lõimumiskava rakendusplaani.
- Valmib Eesti Integratsiooni Monitooring 2014/2015 ja 2015.aasta juunis avalikustatakse uuringu tulemused.

2. Ülevaade 2014. aastal elluviidud tegevustest alaeesmärkide ja meetmete lõikes

2.1 Alaeesmärk 1. Lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud

Eesmärgi elluviimise eest vastutavad Kultuuriministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium. Eesmärgi elluviimist toetavad kolm meetet.

Tabel 2. Rakendusplaani meetme 1.1. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Kommunikatsioonitegevustesse hõlmatud inimeste arv. Allikas: Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed (edaspidi MISA)	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	75 000 inimest
2.	Tegevustesse hõlmatud inimeste hoiakud mitmekultuurilise ühiskonna suhtes. Allikas: EIM	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	paranevad
3.	ERR-i programmide jälgitavus vene keelt peamise suhtluskeelena kasutavate inimeste hulgas. Allikas: EIM	54% (2011)	andmed avaldatakse 2015. aastal	65%

Meede 1.1. Ühise inforuumi ja kultuurilisest mitmekesisusest teadlikkuse toetamine.

Ühiskonna väärtusorientatsioonide avatumaks muutmiseks ja ühise teabevälja tugevdamiseks viis MISA 2014. aastal läbi meediaprojektide taotlusvoor, mis toetas viit erinevat valdkonna (raadio, trükiväljaande ja internetipõhist) projekti, mida viisid ellu Eesti Rahvusringhääling (edaspidi ERR), venekeelne raadiokanal Raadio 4, Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, MTÜ Eesti Instituut, MTÜ Etnoweb ja AS Põhjarannik. Raadio 4 andis eetrise kaks saatesarja: venekeelsete noorte diskussioone hõlmava saate „Есть разговор” ja Eesti kultuuri, ajalugu ja vaatamisväärsusi tutvustava saate „Navigaator”. Ajalehes Põhjarannik ilmus eesti- ja venekeelse kultuuriruumi ühisosa rõhutav artikliseeria „Lähedasem Eesti 3”. Kolmes veebiportaalis vahendati ja tõlgiti infot võõrkeeltesse keelde: kodanikuühenduste nõuandeportaalis MAKIS⁷ vene keelde, kultuur.info.ee ja etnoweb.ee vene ja inglise keelde. ERR edastas venekeelseid tele- ning raadiosaateid ja subtitreeritud eestikeelseid telessaateid. Tagati ERRi veebiportaalide töö eesti-, vene- ning inglise keeles.

ERRi usaldusväärsus meediaorganisatsioonina on jätkuvalt kõrge – 2014. aasta lõpul usaldas ERR-i 84% elanikkonnast. Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu otsustas juunis 2014. aastal luua uus venekeelne telekanal. Loodava telekanali peamised eesmärgid on: edastada objektiivset, tasakaalustatud ja mitmekesist informatsiooni Eestis ja maailmas toimuvast, edendada Eesti rahvuskogukondade vastastikust empaatiavõimet ning kujundada Eesti elanike ühist infovälja, pakkudes selleks nii kohalikke edulugusid kui ka kõigile elanikele ühiste probleemide käsitlusi. 2014. aasta sügisel kiitis Vabariigi Valitsus heaks venekeelse avalik-õigusliku telekavali loomise ja otsustas lisaks toetada ERRi olemasolevate venekeelsete kanalite ja tegevuste (Raadio 4, rus.err.ee,

⁷ <http://mty.arenduskeskused.ee/>

venekeelsed teleuudised) lisafinantseerimist 2015. aasta ERRi eelarves, sh ühekordset täiendavat investeeringut venekeelsete uudistetoimetuste tehnilise varustatuse uuendamiseks.

Tabel 3. Rakendusplaani meetme 1.2. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Projektidesse kaasatud inimeste arv Allikas: MISA, Siseministeerium	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	10 000 inimest
2.	Püsikontaktide tiheduse kasv tegevustes osalenud eestlaste ja teistest rahvustest isikute vahel võrreldes tegevuste-eelse perioodiga Allikas: MISA, Siseministeerium	tegevustega alustatakse 2015. a	indikaatorit hakatakse seirama alates 2016. aastast	suureneb

Meede 1.2. Igapäevaste kontaktide, suhtluse ja kaasamise toetamine ühiskonnas.

Ühise teabevälja arendamiseks läbi kultuuri- ja spordialaste koostöötegevuste viis MISA läbi taotlusvooru, mille tulemusena toetati 10 koostööprojekti⁸. Toimused regulaarsed kohtumised Rahvusvähemuste kultuurinõukojaga ja eri rahvuste kultuuriorganisatsioonide esindavate katusorganisatsioonidega⁹. Toimus koostöö rahvusvähemuste Ida-Viru maavanema ümarlauaga. Rahvusvähemuste kultuuriseltside esindajatele korraldati ümarlaudu ja seminare, koolitus- ja nõustamistegevusi, samuti toimus koostöö eesti kodanikeühendustega. MISA tunnustas 2014. aasta lõimumisvaldkonna arendus- ja meediapreemiatega seitset laureaati. Tunnustuse pälvisid Vene Kultuuriseltside Assotsiatsioon Ruthenia, Ida-Virumaa Integratsioonikeskus, MTÜ Eesti Vene Kultuurikoda ja Tallinna Täiskasvanute Gümnaasium. Meediapremia laureaateideks olid Balti Video OÜ, kultuuriajakiri Plug ja Narva ajakirjanik Roman Vikulov.

Siseministeerium töötas 2014. aastal välja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi riikliku programmi põhisuunad, millega lepiti kokku peamised rahastamisprioriteedid ning eesmärgid perioodiks 2014–2020. Fondi mitmeaastasest tegevusprogrammi on planeeritud kolmandate riikide kodanike kaasatust, lõimumisalast kommunikatsiooni ja kohalike omavalitsuste ja mittetulundussektori organisatsioonide koostööd toetavad tegevused. Fond rakendub 2015. aastal.

Tabel 4. Rakendusplaani meetme 1.3. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Toetatud atesteeritud rahvusvähemuste kultuuriühingute katusorganisatsioonide osakaal kõikidest atesteeritud katusorganisatsioonidest Allikas: MISA	100% (2013)	100%	100%

⁸ Vt. <http://www.meis.ee/loppenud-konkursid>. Konkursi raames toetati järgmisi projekte: Muusikasillad (MTÜ Muusikute täiendõppe keskus); Täheke vene keeles (SA Kultuurileht); Eesti Kunstimuseum – Estleetika (Eesti Kunstimuseum); SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon – VI Rahvusvaheline Valga Militaarjaloo Festival (SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon); Esimene hooaeg (MTÜ Uus vene kultuur Eestis (UVKE)); Klubi Narva Energiajooks 2014 (MTÜ Spordiürituste Korraldamise Klubi); Liikumine ühendab (Narva 6. Kool); Sportlik integratsioon Ida-Virumaal (MTÜ Jalgpalliklubi Sillamäe), Süsta- ja rattaretk „Vesiratas“ (MTÜ Elujooks), MTB 2014. hooaja lõpetamine EFG hüppepargis (MTÜ Estonian Freeride Guild).

⁹ Rahvusvähemuste kultuurinõukoja istungite protokollid on kättesaadavad Kultuuriministeeriumi kodulehel: <http://www.kul.ee/et/tegevused/kultuuriline-mitmekehisus/rahvusvahemuste-kultuurinoukoda>

2.	Tegevustes osalenud teisest rahvusest isikute teadlikkus oma etnilisest identiteedist (emakeeleoskus, rahvuskultuuri tundmine, valmisolek neid rohkem tundma õppida) Allikas: EIM	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	andmed avaldatakse 2015. aastal	suureneb
3	Toetatud pühapäevakoolide arv Allikas: MISA	26 kooli (2013)	23 kooli	26 kooli

Meede 1.3. Etniliste vähemuste emakeele ja kultuuri toetamine.

Kultuuriministeerium toetas vähemusrahvuste kultuuriseltside tegevust erinevate toetusmeetmete, sh nii projektipõhise rahastuse kui tegevuskulusid katvate toetusprogrammide abil. Tegevustoetust said 20 erinevat rahvusvähemuste katusorganisatsiooni, samuti MTÜ Fenno-Ugria Asutus, kes on hõimurahvaste kultuuri ja keele tutvustajaks Eestis. 24. septembril tähistati Eestimaa Rahvaste Ühenduse asutamisega seotud rahvaste päeva ja 18. oktoobril riikliku tähtpäevana hõimupäeva. 24.09.2014 viidi läbi noortekonverents „Eestimaa rahvad – teel tulevikku”, mis oli suunatud eesti keelest erineva emakeelega noortele käsitles Eesti kultuuriruumi kujunemist ja eri kultuuride omavahelist mõju Eesti kultuurile. 20.-21.09.2014 toimus Jõhvis 11. korda Ida-Virumaa rahvaste kultuuriseltside festival „Rahvuskultuuride Loomepada“ ja konverents „Soome-ugri rahvaste minevik, olevik ja tulevik“ Jõhvi Kontserdimajas.

Kultuuriministeeriumi rahvusvähemuste kultuuriühingutele suunatud taotlusvoorst toetati eri rahvaste kultuuriseltside ja kunstikollektiivide kultuuri- ja haridusalast tegevust eesmärgiga aidata kaasa etniliste vähemuste keele ja kultuuri säilimisele ja tutvustamisele ning professionaalse taseme tõstmisele Eestis. Rahvusvähemuste kultuuriprojektide taotlusvooru kaudu toetati 55 erinevat projekti eri rahvaste laulu- ja tantsupidude, festivalide, pühapäevakoolide ja õppelaagrite korraldamiseks, näiteks Eesti Ukrainlaste Kongressi kunstniku ja luuletaja Taras Ševtšenko 200. sünniaastapäeva üritustesarja, Tartu II rahvusvähemuste festivali, Pärnus suvefestivali „Multikultuurne Pärnu“, armeenia kultuuripäevi Haapsalus, Sillamäe festivali „Läänemere kultuurisillad“ jt üritusi. 15.06.2015 toimus Eesti Ingerisoomlaste XXIV laulu- ja tantsupidu Paide Vallimäel.

2014/2015. õppeaastal toetas MISA 23 pühapäevakooli tööd. Pühapäevakoolide koostöövõrgustiku arendamiseks korraldati Eesti Rahvusvähemuste Pühapäevakoolide Õpetajate Ühingu (edaspidi ERPÕÜ) esindajatele täiendkoolitus (06.12.-07.12.2014) ja sügiskool (07.11.-09.11.2014). Õppetöö puudutas pühapäevakoolide õppetulemuste mõõtmist, pühapäevakooli õpetajate eetikat, õppetundide eesmärkide püstitamist ja saavutamist, laste kuulamis-, lugemis-, rääkimis-, kirjutamisoskuste arendamist. Samuti korraldati Haridus- ja Teadusministeeriumi toel ERPÕÜ poolt kaks ühisseminari jätkusuutliku koostöövõrgustiku toetamiseks. 2014. aasta suvel toimus Ida-Virumaal Mäetagasel pühapäevakoolide laste suvelaager.

2.2 Alaeesmärk 2. Vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu.

Alaeesmärgi elluviimise eest vastutavad Kultuuriministeerium, Justiitsministeerium. Eesmärgi elluviimist toetavaid tegevusi viiakse ellu Siseministeeriumi ja Rahandusministeeriumi haldusalas. Eesmärgi elluviimist toetavad kolm meedet.

Tabel 5. Rakendusplaani meetme 2.1. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Lõimumisprogrammis osalenud isikute arv Allikas: MISA	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	1 500 inimest
2.	Lõimumisprogrammi läbinute osakaal, kellel on paranenud eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta Allikas: MISA, Justiitsministeerium	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	suureneb
3.	Nõustamissüsteemi kasutanud isikute arv Allikas: MISA	0 inimest (2013)	200 inimest	4 000 inimest

Meede 2.1. Võimaluste loomine vähelõimunud välispäritolutaustaga Eesti püsielanike ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja lõimumise toetamiseks.

Perioodil august 2013 - august 2014 piloteeris projektijuhtimis- ja konsultatsiooniettevõtte BDA Consulting Tallinnas ja Narvas kolmandate riikide kodanikele¹⁰ suunatud integratsioonilase nõustamisteenuse osutamise mudelit. Nõustamiskeskustes pakuti infot tööhõive, hariduse, sotsiaalsete teenuste, õigusabi, sotsiaalhoolekande, tervishoiu, riiklike toetuste, keeleõppe, kohanemiskursuste, kodakondsuse taotlemise võimaluste kohta. Perioodil veebruar – august 2014 nõustati keskustes 200 inimest. Lisaks loodi eesti, inglise ja vene keelne veebilehekülg www.integratsiooniinfo.ee. Töötas tasuta infotelefon 800 9999.

Koostöös MISA ja asjaomaste ministeeriumitega töötas Kultuuriministeerium välja Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava lõimumismeetme „Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks“ toetuse andmise tingimused¹¹. Meetme eesmärk on luua võimalusi Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivsemaks hõiveks ja nende ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks, sh uussisserändajate kohanemiseks ja hilisema lõimumise toetamiseks. Meetmest toetatakse kolme tegevust: nõustamis- ja infosüsteemi väljatöötamine ja rakendamine, lõimumisprogrammi väljatöötamine ja pakkumine ning koostöö- ja kommunikatsioonitegevused. Uue tegevusena on meetmes kavandatud kultuurilise kümbeluse väljaarendamine, mis toetab keeleõpet ja lõimumisele suunatud tegevusi etendusasutustes ja muuseumites.

Eesti keelest erineva emakeelega noortele korraldas MISA keeleõpet toetavaid tegevusi noortelaagrites Käsmu Lainela Puhkekeskuses, Vaivara valla Orava talus, Remniku õppe- ja puhkekeskuses. Keeleõppes osales 257 noort. Noortelaagrite eesmärk oli tutvustada eesti keelest erineva emakeelega noortele vanuses 7-18 eluaastat eesti kultuuriruumi¹².

¹⁰ Euroopa kolmandate riikide kodanikud on isikud, kes ei oma Euroopa Liidu, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi (Norra, Island, Liechtenstein) või Šveitsi Konföderatsiooni kodakondsust.

¹¹ Kultuuriministri 4. veebruari 2015 käskkiri nr 1-2/21 „Eesti ühiskonnas lõimumist toetavateks tegevusteks toetuse andmise tingimuste kehtestamine“.

¹² Laagri lõppedes koguti tagasisidet laagrite õppetegevuste mõjust. Läbiviidud küsitlus näitas, et noored „muutusid meeskonnana ja personaalselt avatumaks, sotsiaalsemaks; löid uusi suhteid, sõpru ning neil oli

2014. aastal alustas riigikeele õpinguid 771 kinnipeetavat ja 51 vahistatut, kursused lõpetas 615 inimest¹³. Eesmärk, pakkuda riigikeele õppe võimalust 750 kinnipeetavale, täideti.

Tabel 6. Rakendusplaani meetme 2.2. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Teavitust läbiviivate organisatsioonide arv Allikas: MISA	1 organisatsioon (2013)	1 organisatsioon	1 organisatsioon
2.	Tegevustes osalenud määratlemata kodakondsusega inimeste ja teiste kolmandate riikide kodanike teadlikkus Eesti kodakondsuse omamisega kaasnevatest õigustest ja kohustustest Allikas: EIM	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	andmed avaldatakse 2015. aastal	suureneb
3.	Toetatud organisatsioonide arv Allikas: MISA	2 organisatsiooni (2013)	2 organisatsiooni	2 organisatsiooni

Meede 2.2. Õiguslik-poliitilise lõimumise toetamine.

01.01.2015. aasta seisuga oli PPA andmeil¹⁴ 88 062 määratlemata kodakondsusega isikut. 2014. aastal saatis PPA 718 kirja määratlemata kodakondsusega laste vanematele, milles neid teavitati oma lastele lihtsustatud korras Eesti kodakondsuse taotlemise võimalustest. PPA prefektuuride kodakondsus- ja migratsioonibüroo teenindustes toimub pidev teavitustöö, mille käigus selgitatakse kõigile kodakondsuse saamise tingimustele vastavate määratlemata kodakondsusega isikutele, sõltumata nende pöördumise eesmärgist, võimalusest endale ja oma lastele taotleda Eesti kodakondsust. Tegevuse tulemusena olid kõik määratlemata kodakondsusega isikud, kel sündis laps või kes pöördusid PPA kodakondsus- ja migratsioonibüroode teenindustesse, informeeritud Eesti kodakondsuse omandamise võimalustest.

Jaanuaris 2015 võeti Riigikogus vastu kodakondsuse seaduse muudatused, millest enamuse jõustub 01.01.2016. Vastavalt sellele ei saa edaspidi alaealistelt isikutelt kodakondsust ära võtta. Seaduse muudatuste kohaselt peavad kõik isikud 18-aastaseks saamisel, kes omandavad või saavad alaealisena nii Eesti kodakondsuse kui ka mõne muu riigi kodakondsuse, kolme aasta jooksul loobuma kas Eesti või mõne muu riigi kodakondsusest. Teiseks peamiseks muudatuseks on, et vähemalt 65-aastased (ja vanemad) kodakondsuse taotlejad peavad sooritama vaid suulise keeleeksami (nimetatud muudatus jõustus 13.02.2015). Kolmandaks peamiseks muudatuseks on, et alla 15-aastane alaealine, kes on Eestis sündinud või kes asub kohe pärast sündi koos vanematega püsivalt Eestisse elama, saab Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras sünni hetkest arvates, kui tema vanemad või last üksi kasvatav vanem, keda ükski riik ei pea kehtivate seaduste alusel oma kodanikuks, on lapse sünni hetkeks elanud Eestis seaduslikult vähemalt viis aastat. Samas jäetakse vanematele alles võimalus sel viisil saadud

võimalus õppida eesti keelt toetavas keskkonnas ning kogeda toetavat kogemust“. Küsitlusele vastas kokku 76 vastajat (21 poissi ja 55 tüdrukut). Kõik noored kinnitasid, et said eesti keelt praktiseerida ja see oli kasulik.

¹³ Justiitsministeeriumi haldualas on riigikeelt on võimalik õppida vanglas igal selleks motiveeritud kinnipeetaval ja vahistatul. Riigikeele õppimise eest makstakse kinnipeetavale tasu Vabariigi Valitsus 28.06.2007 määruses nr 182 „Kinnipeetavale õppimise eest tasu maksmise määrad ning tasu arvutamise ja maksmise kord“ kehtestatud alusel ja korras. Justiitsministeeriumi arengukavas aastateks 2015-2018 on sätestatud riigikeele õppe võimalus kõigile motiveeritud kinnipeetavatele.

¹⁴ <https://www.politsei.ee/et/organisatsioon/analuis-ja-statistika/statistika.dot>

Eesti kodakondsusest loobumiseks ühe aasta jooksul. Lisaks tehti seaduses ka tehnilist laadi muudatusi, mille eesmärgiks on lihtsustada kodakondsusega seotud menetlusi, võimaldada seadust paindlikumalt rakendada ning viia seadus kooskõlla teiste seadustega.

MISA eraldas toetust Eesti Inimõiguste Keskusele ja MTÜ-le Mondo inimõiguste valdkonna arendustegevusteks. Eesti Inimõiguste Keskuse projekti raames korraldati võrdse kohtlemise teemaline konverents, strateegiaseminar, anti välja infomaterjale ja täiendati asutuse veebilehte. MTÜ Mondo korraldas eesti- ja venekeelsetes koolides 20 inimõiguste töötuba 500-le noorele. Samuti anti välja organisatsiooni *Amnesty International* inimõiguste kursusel põhinev venekeelne õppematerjal ning viidi läbi materjali kasutamist tutvustavad koolitused õpetajatele ja noorsootöötajatele.

Justiitsministeeriumi toel valmistati 2014. aastal ette interaktiivse portaali www.juristaitab.ee venekeelne moodul, mis avati 1. jaanuaril 2015. Veebilehe eesmärk on suurendada kogu elanikkonna õigusteadlikkust, sh venekeelse elanikkonna seas. 2014 jaanuarist kuni aprillini haldas portaali SA Õigusteenuste büroo (ÕTB), alates maist 2014 haldab portaali Eesti Juristide Liit (EJL). 2014. aastal nõustati portaali kaudu kokku 927 inimest. 2014. aastal tõlgiti vene keelde 52 seadust, mis on veebipõhiselt ja kaasajastatuna kättesaadavad. Viimane seaduste kaasajastamine toimub hanke võitnud tõlkebüroo ja Justiitsministeeriumi vahel sõlmitud töövõtulepingu kohaselt kuni 01.01.2020.

Tabel 7. Rakendusplaani meetme 2.3. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Tegevustesse hõlmatud organisatsioonide arv Allikas: MISA	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	indikaatorit hakatakse seirama alates 2015. aastast	75 organisatsiooni

Meede 2.3. Võrdse kohtlemise edendamise tööturul.

2014. aastal ei planeeritud tegevusi meetme elluviimiseks.

2.3 Alaesmärk 3. Uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud

Eesmärgi elluviimise eest vastutab Siseministeerium. Eesmärgi elluviimist toetavad kolm meetet.

Tabel 8. Rakendusplaani meetme 3.1. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Koolitatavate arv Allikas: Siseministeerium	puudub ¹⁵ (2013)	indikaatorit hakatakse seirama alates 2016. aastast	2 300 inimest

Meede 3.1. Kohanemiskoolituste pakkumine uussisserändajatele.

Kohanemisprogrammi väljatöötamiseks algatas Siseministeerium mitmeid alusuuringud, sh ühikuhinna meetodika rakendamise võimaluste kohta kohanemisprogrammi kohanemiskoolituse ja keeleõppe pakkumisel. Alusuuringu käigus kaardistati ja koostati teenuse pakkumise skeem ning ühikuhinna rakendamise meetodika, sh kaardistati teenuse kulud, finantsplaan ja tegevused.

Siseminister allkirjastas 13.08.2014 kohanemisprogrammi määruse¹⁶, millega määratletakse kohanemisprogrammi sihtgrupp, sisu ja eesmärgid, osalemise tingimused ning kohanemisprogrammi suunamise kord uussisserändajatele, kelle hulka kuuluvad kolmandate riikide kodanikud, sh rahvusvahelise kaitse saajad ja Euroopa Liidu kodanikud. Kohanemisprogrammi suunamist alustab Politsei ja Piirivalveamet 01.08.2015. Kohanemisprogrammi koolitusi hakatakse pakkuma Tallinnas, Tartus ning vajadusel Narvas inglise ja vene keeles.

Kohanemisprogrammi elluviimise tulemuslikkust saab hinnata 2016. aastal vastavalt 2015. aastal läbi viidud tegevustele. Euroopa Sotsiaalfondi toel viiakse ellu uussisserändajatele suunatud kolme kohanemistegevust: infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine; kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine; tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine. Elluviidavate tegevustega soodustatakse nn tarka sisserännet, mis aitab Eestisse luua teadus- ja kompetentsikeskusi ning tagada ettevõtetele kvaliteetse tööjõu olemasolu. Avatud struktuurne rändepoliitika eeldab eelkõige atraktiivse sotsiaalse ja majandusliku keskkonna loomist, asjakohast kohanemisprogrammi ja tugivõrgustikku ning proaktiivselt sõbraliku keskkonna kuvandi loomist ja kommunikatsiooni.

Tabel 9. Rakendusplaani meetme 3.2. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Arendatud või väljatöötatud teenuste arv Allikas: Siseministeerium	0 tk (2013)	1 tk ¹⁷	50 tk

Meede 3.2. Uussisserändajatele suunatud tugiteenuste arendamine.

Ettevalmistused infoplatvormi rakendamiseks toimusid planeeritud mahus. Telliti alusuuring, mille käigus selgitati välja majanduslikult ning sisuliselt optimaalseim infovärava rakenduskeem ja koostati infovärava rakendamise lähteülesanne.

2014. aastal viis Siseministeerium läbi kohanemisprogrammi määruse väljatöötamiseks partnerorganisatsioonide konsultatsioone ning uuringu „Uussisserändajate kohanemine Eestis: valikud

¹⁵ Uussisserändajatele suunatud paindliku kohanemiskoolituse väljatöötamist alustas Siseministeerium 2014. aastal.

¹⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/122082014005>

¹⁷ 2014.a. viidi läbi uuring teenuse arendamiseks.

ja poliitikaettepanekud tervikliku ja jätkusuutliku süsteemi kujundamiseks¹⁸ tutvustamiseks kohaliku tasandi organisatsioonidega kohtumisi Tallinnas, Tartus ja Narvas. Tegevuse tulemusena kaardistati võrgustiku edasiste kohtumiste sisuteemad ning võrgustiku tegevusplaan aastateks 2015-2016.

Uussisserändajatele suunatud kohanemiskoolituste ja tugiteenuste elluviimist alustatakse 2015. aastal.

¹⁸ <http://www.ibs.ee/et/publikatsioonid/item/125-uussisser%C3%A4ndajate-kohanemine-eestis-valikud-ja-poliitikaettepanekud-tervikliku-ja-j%C3%A4tkusuutliku-s%C3%BCsteemi-kujundamiseks>

3. Teiste arengukavade kaudu elluviidavad lõimumisalased eesmärgid

3.1 Eesmärk 4. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks.

Eesmärk saavutatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi arengukava „Eesti elukestva õppe strateegia 2020” ja „Eesti keele arengukava 2011–2017” raames. Eesmärgi täitmise eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium.

Tabel 10. Rakendusplaani meetme 4.1. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt tasemel B1.2–B2.1 Allikas: Innove	63,3 % (2012)	63,2 %	82,1 %
2.	Eesti keele kui teise keele riigieksami vähemalt 60% tulemusega sooritanute osakaal eksamil käinud gümnaasiumilõpetajate arvust Allikas: Innove	70,3% (2012)	72,8 %	75%

Meede 4.1. Eesti keelest erineva emakeelega inimestele konkurentsivõimeliste haridusvõimaluste tagamine.

Üldhariduskoolide, lasteaedade ja kutseõppeasutuse õpetajate ja koolijuhtide koolitussüsteemi kujundamise ja arendamise raames viidi 2014. aastal läbi mitmeid tegevusi. Riigi tasandil pakuti õpetajatele täienduskoolitusi üld- ja erialaainete paremaks lõimimiseks. Jätkati keeleõppega, toetamaks üleminekut eestikeelsele õppele gümnaasiumis. Haridusasutuste juhtide täiendusõppes oli kesksel kohal õppe- ja kasvatusprotsessi juhtimine ning uue õpikäsituse rakendamine. Pakutava täiendusõppe sisu põhines kutsestandardil ja kompetentsimudelil.

Õpetajakoolituse eest vastutavate ülikoolide juures alustas tööd Haridusinnovatsiooni Keskus (Tallinna Ülikoolis) ja Haridusuuenduskeskus (Tartu Ülikoolis). Alustati organisatsiooni, haridusasutuse juhi ja õpetaja enesehindamise ning professionaalse arengu planeerimise õppevahendite väljatöötamist. Ülikoolides toimuv esmaõpe on seotud täiendusõppega, mille raames loodi võimalused täiendava aine õpetamise, pedagoogilise, lõimitud aine- ja keeleõppe või muu pädevuse omandamiseks.

Õpikäsituse rakendamist toetavate koostöövormide loomise ja toetamise eesmärgil käivitati õppeprotsesside kirjelduste nüüdisajastamine. Selle tulemusel muutuvad käepärasemaks portaali www.oppekava.ee õpikäsitluse rakenduslikud juhised. Paralleelselt toetas Haridus- ja Teadusministeerium heade praktikate jagamise koostööritusi õpetajate vahel, näiteks viidi läbi supervisiooni seminarid ülemineku läbinud vene gümnaasiumite õpetajatele, „Heade kogemuste päev“ Tartu Vene Lütseumis vene õppekeelega koolidele. Toetati keelekümbuskoolide võrgustiku tööd.

SA Innove Keelekümbuskeskuse eksperdid külastasid vene õppekeelega, sh nõrga õppejõudlusega koole. Toimus kokku 30 koolikülastust. Visiitide käigus analüüsiti vaadeldud tunde, arutati eesti keele ja eestikeelse aineõppe tõhustamise võimalusi koolis, sh erinevate koolituste ja nõustamise toel.

01.09. 2014 alustasid kõigis maakondades tööd SA Innove juhitud Rajaleidja keskused¹⁹, kus pakutakse tasuta karjääri- ja õppenõustamisteenuseid. Keskuste sihtgrupp on kuni 26-aastased lapsed ja noored. Rajaleidja keskused töötavad igas maakonnas ja aitavad lisaks korraldada maakondlike nõustamiskomisjonide tööd²⁰.

Põhikooli järgseks õppeks vajaliku eesti keele oskuseni jõudmist aitab vene õppekeelega koolis tagada keelekümbelprogrammi rakendamine. 2014/2015 õppeaastaks on programmiga liitunud 91 õppeasutust (55 lasteaeda ja 36 kooli)²¹. Kokku osales programmis ligi 7000 last ja noort.

Siiski viitas Haridus- ja Teadusministeeriumi 2014. aasta analüüs²², et paljude venekeelsete põhikoolilõpetajate eesti keele oskuse tase ei ole piisav eestikeelseks õppeks gümnaasiumitasemel. MTÜ ProDia algatas projekti uussisserändajate, sh roma lastele suunatud õppenõustamise kvaliteedi parandamiseks²³. Projekt viiakse ellu perioodil 19.06.14-30.04.16. Projekti tulemusi mõõdetakse supervisioonil osalenud pedagoogide ja koolijuhtide ning täiendkoolitustel osalenud nõustamisspetsialistide käest saadud tagasiside abil. Samuti uuritakse kuivõrd on paranenud nende teadmised ja mil määral on nad kasutanud õppetöös tugimaterjale võrreldes varasemaga.

2014. aastal toetas Haridus- ja Teadusministeerium vene õppekeelega üldhariduskoolides mitteformaalset keeleõpet. Viidi läbi hange suhtluskeelt arendava keeleõppemängu tootmiseks (hanke võitis OÜ Creative Intelligence Group), mille tulemusel loodi mäng Contact Estonian, mis võimaldab suhtlussituatsioonide kaudu õppida eesti keelt teise keelena kuni B2 tasemeni. Haridus- ja Teadusministeeriumi Tasandus- ja toetusfondi kaudu lisandus õpetajate tööjõukulu määrale täiendav toetus õpilase kohta omaavalitsustes, kus eesti- ja vene emakeelega põhikooliõpilastele on vajalik pakkuda õpet nii eesti kui vene keeles.

Kutsehariduses tagati eesti keelest erineva emakeelega õppuritele võimalused täiendavaks eesti keele õppeks. Sellega seotud tegevusi viidi ellu Euroopa Sotsiaalfondi programmi "Keeleõppe arendamine 2011-2013" toel (programmi pikendati 2014. aasta lõpuni). Euroopa Sotsiaalfondi programmi indikaatorid täideti 170%-liselt. 2014. aastal osales keeleõppetegevustes kokku 299 sihtrühma liiget, kellest edukalt läbisid eesti keele täiendava kursuse 289 õppurit²⁴.

Tabel 11. Rakendusplaani meetme 4.2. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Vene õppekeelega põhikoolide osakaal, kus õpetatakse eestikeelseid ainetunde Allikas: Eesti Hariduse	78% (2013)	80%	suureneb

¹⁹ <http://www.rajaleidja.ee/rajaleidja-keskused/>

²⁰ Õppenõustamistel on kolm tasandit: I tasand – konkreetne töö lapsega koolis või koolieelses lasteasutuses, st iga lapse võimete ja erivajadustega laste toetamine; II tasand – töö maakondlikus õppenõustamiskeskuses, sh haridustöötajate ja lapsevanemate nõustamine; III tasand – töö riiklikus metoodikakeskuses, kust saavad abi õppenõustamiskeskuse töötajad.

²¹ 2014. aastal liitus programmiga venekeelsetes koolides 50 õpilast ja lasteaedades 80 last.

²² <http://www.hm.ee/et/uudised/tooruhm-estikeelsele-aineoppele-uleminekul-tuvastati-mitmeid-puudujaake>

²³ Lisainfot saab projekti veebilehelt aadressil: <http://prodia.ee/projektid/125-emp>

²⁴ Eesti keele täiendõpet korraldati Tallinna Lasnamäe Mehaanikakooli, Sisekaitseakadeemias Politsei- ja piirivalvekolledži Paikuse kooli, Tallinna Tööstushariduskeskuse, Tartu Kutsehariduskeskuse, Narva Kutseõppekeskuse, Sillamäe Kutsekooli, Tallinna Tööstushariduskeskuse, Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse, Tallinna Teeninduskooli ja Valgamaa Kutseõppekeskuse eesti keelest erineva emakeelega õpilastele. Koostööpartneriteks keeleõppetegevustes olid Kuressaare Ametikool, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Võrumaa Kutsehariduskeskus ja Pärnumaa Kutsehariduskeskus. Eesti keele arengukava aruanne perioodi 2013-2014 kohta on koostamisel.

	Infosüsteem (EHIS)			
--	--------------------	--	--	--

Meede 4.2. Eesti keelele ülemineku, keelekümbuluse ja lõimitud aineõppe läbiviimise ja rakendamise toetamine.

Keelekümbulusprogrammi arendamise ja rakendamise käigus nõustati 910 õpetajat ja koolijuhti kokku 12 734 tunni ulatuses. Aprillis 2014 toimus viiendat korda lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) kuu, mille raames viidi läbi 100 erinevat lõimitud õpet tutvustavat üritust üle riigi. 23.–24.10.2014 toimus 200 osalejaga konverents „Juhtimine ja meeskonnatöö – visioonid, ideed ja rakendused“.

Eesti keele ja eesti keeles õpetavatele õpetajatele eraldati palgalisa kokku 927 461 euro ulatuses²⁵. 13 vene õppekeelega kooli ühinesid võrgustikuks, otsimaks võimalusi eesti keel õppe parendamiseks ja eestikeelse õppe laiendamiseks põhikoolis, et tagada kõigi õpilaste valmidus põhikoolijärgseks osaliseks eestikeelseks õppeks. Võrgustiku esimene aasta on tähendanud kogemuste vahendamist, sh tunnikulastusi, materjalide/õpperessursside jagamist jms.

3.2 Eesmärk 5. Eesti keelest erineva emakeelega noorte aktiivne osalemine noorsootöös ja tihedate kontaktide loomine eestikeelsete eakaaslastega.

Eesmärk saavutatakse Haridus- ja Teaduministeeriumi „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ raames.

Tabel 12. Rakendusplaani meetme 5.1. indikaatorid.

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Organiseeritud osalusvõimaluste arv Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium	85 (2013)	85	155 erinevat võimalust

Meede 5.1. Võimaluste suurendamine noorte omaalgatuseks, ühistegevuseks ja osaluseks.

Viidi ellu tegevusi, mis suurendavad noortevaldkonna võimekust luua ja arendada noortele sobivat sotsialiseerumiskeskonda ning toetada noorte omaalgatust ja noorteprojektide korraldamist, sh tõrjutusriskis noorte kaasamist. Tegevuste strateegiliste eesmärkide indikaatorite tulemused esitab Haridus- ja Teadusministeerium detailsemalt „Noortevaldkonna arengukava 2014-2020“ täitmise 2014. aasta aruandes, mis esitatakse Vabariigi Valitsusele 2015. aasta I kvartalis.

Eesti keelest erineva emakeelega noorte aktiivsele osalemisele noorsootöös aitas oluliselt kaasa 2014. aastal käivitunud programm Erasmus+, mille kaudu toetati kokku 120 projekti. Noorte loovuse arendamist, omaalgatust ja ühistegevust toetasid 2014. aastal ka Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu Hasartmängumaksu Nõukogu vahenditest rahastatud noorteprojektid. Projekti „Tervistav ja arendav puhkus“ kaudu toetati 25 noorte- ja 62 projektlaagrit, milles osales 27 915 noort (sh 2377 vähemate võimalustega noort). Projekti „Noortemalevad 2014“ kaudu eraldati toetust 41-le malevakorraldajale. Kokku osales malevates 4391 noort.

²⁵ Täiendavalt tasustati keelekümbulusõpilaste, uussisserändajatest õpilaste, õppekeelest erineva kodukeelega õpilaste õpetamist.

2014. aastal tegutses Eestis 246 avatud noortekeskust, neist 172 kohaliku omavalitsuse asutusena ja 74 mittetulundusühingu või sihtasutusena. 2014. aastal toetati jätkuvalt avatud noortekeskuste projektikonkursi läbiviimist maakondades. Huvihariduse ja –tegevuse kättesaadavuse suurendamiseks riskinoortele viidi 2014. aastal Euroopa Noored Eesti Büroo (ENEB) koordineerimisel läbi Euroopa majanduspiirkonna (EMP) ja Norra finantsmehhanismi programmi "Riskilapsed ja -noored"²⁶.

Tagamaks noorte osalust ühiskondlikes protsessides ja otsustes, toetati maakondlike ja kohaliku tasandi osaluskogude ning osaluskogude võrgustike tegevust, sh eraldati vahendeid projektifondiks ja noortekogude aastatoetusteks. Programmi tulemusena on välja kujunenud toimiv noorte osaluskogude tugisüsteem ja võrgustik, mille tegevustes osales 2014. aastal 80 osaluskogu. Kokku tegutses Eestis 2014. aastal 85 osaluskogu (sh 15 maakonna ja 70 kohalike omavalitsuste osaluskogu), mille tegevustes osales kokku 890 noort. Noorteühingute jätkusuutlikkuse arendamiseks ja selleks, et tagada noortele võimalus ühingute tegevuses osaleda, eraldati 2014. aastal 17 üleriigiliselt tegutsevale noorteühingutele tegevustoetust. Noorsootöötajate professionaalsuse tõstmiseks ja täiendkoolituse arendamiseks jätkati 2014. aastal noortevaldkonna koolituste korraldamist. Lisaks anti 2014. aastal välja koolitajatele suunatud uudiskirja, ilmus „Noorsootöö õpiku“ kordustrükk, vene keelde tõlgiti „Kasava noorsootöö käsiraamat“, mis tehti noorsootöötajatele kättesaadavaks veebiversioonina²⁷. Meetme eesmärgi saavutamiseks kasutatud finantsvahendite ülevaade kajastub „Eesti Noortevaldkonna arengukava 2014-2020“ 2014. aasta aruandes.

3.3 Eesmärk 6. Eesti keelest erineva emakeelega elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul.

Eesmärk viiakse ellu konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ ning Haridus- ja Teadusministeeriumi „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ kaudu. Eesmärgi täitmise eest vastutavad Sotsiaalministeerium (meede 6.1) ning Haridus- ja Teadusministeerium (meede 6.2).

Tabel 13. Rakendusplaani meetme 6.1. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Tööturuteenustel osalejate osakaal registreeritud töötute hulgas, kelle põhiline suhtluskeel ei ole eesti keel (keskmiselt kuus) Allikas: Sotsiaalministeerium	28,6% (2013)	29,3%	≥30%

²⁶ <http://vitatiim.ee/index.php?page=projekt-hukk-ap>

²⁷ http://mitteformaalne.ee/wp-content/uploads/2014/07/vene_raamat_11juuli-11.pdf

Meede 6.1. Teisest rahvusest elanike tööhõivevõime tõstmine.

Eesti keelest erineva emakeelega isikute pikaajalise töötuse põhjused ei erine üldistest töötuse põhjustest²⁸, kuid nende tööturule sisenemist takistab täiendavalt ebapiisav või puudulik eesti keeleoskus. 2014. aastal kasutas tööturuteenuseid 15 785 eesti keelest erineva suhtluskeelega isikut. Töötud, kelle põhiline suhtluskeel ei ole eesti keel, osalesid kõige enam järgmistel tööturuteenustel: tööturukoolitus (kõikidest osalemistest 25%), karjäärinõustamine (22%) ja tööotsingute töötuba (15%). Tööturuteenuste osutamine aitas kaasa teisest rahvusest isikute töötuse määra langusele, mis väljendus 2,1 protsendipunktilises töötuse määra vähenemises teisest rahvusest isikute sihtgrupis võrreldes 2013. aastaga. Tööturuteenuseid rahastati Tööturuteenuste ja -toetuste sihtkapitalist.

Tabel 14. Rakendusplaani meetme 6.2. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2014	SIHTTASE 2017
1.	Eesti keele tasemeeksami (tasemed A2-C1) sooritanute osakaal Allikas: Innove	53,9% (2013)	51%	55%

Meede 6.2. Eesti keelest erineva emakeelega inimeste riigikeeleoskuse parendamine.

Meetme elluviimiseks töötati 2014. aastal välja ja kinnitati 30.01.2015 haridus- ja teadusministri käskkirjaga tegevuskava "Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega täiskasvanute keeleõppe arendamine 2015-2018 (2020)", mille alusel planeeritakse nimetatud perioodil rahastada ja arendada nelja meetet toetavat tegevust: eesti keele õpivõimaluste pakkumine avalikus sektoris töötavatele ebapiisava eesti keele oskuse ja nõrgema konkurentsivõimega inimestele; keeleõppekulude hüvitamine, sh hüvitist saab vähemalt 800 keeleeksami sooritanud isikut aastas; tingimuste loomine avaliku ja kolmanda sektori organisatsioonides, toetamaks nende liikmete siht- ja sidusrühmade riigikeele omandamist ja lõimimist; täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteedi tagamise- ja järelevalvesüsteemi kujundamine ning eesti keele omandamiseks vajaliku digitaalse õppevara loomine, sh Keeleinspektsiooni vastutusala laiendamine.

Digitaalse õppevara osas on kavas jätkata B1-B2 taseme elektrooniliste õppematerjalide loomist, mille järgi saavad õppida need, kes on õppinud eesti keelt 0-A2 tasemel keeleõppe keskkonnas „Keeleklikk“²⁹.

Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmi raames valmistab Haridus- ja Teadusministeerium ette järgmised tegevused: õpilastele, kes on põhihariduse omandanud eesti keelest erinevas keeles, pakutakse täiendavat eesti keele õpet ja praktikavõimalusi eestikeelses keskkonnas; kutseõppeasutuste mitmekultuurilise õppesüsteemi nõustamise rakendamine ja arendamine eesmärgiga toetada kutsekoole eestikeelsele õppele üleminekul ning mitmekeelse ja -kultuurilise õpirühma haldamisel³⁰; kõrgharidustaseme õppuritele täiendav akadeemilise ja erialase eesti keele õpe eesmärgiga aidata eesti keeles õppivatel eesti keelest erineva emakeelega üliõpilastel arendada akadeemiliseks õppeks

²⁸ Mitte-eestlastele suunatud tööturuprojektide tulemused. Sotsiaalministeeriumi toimetised nr 7/2008: http://esf2004.sm.ee/up/files/3/mitteest_tooturg_trykki_%283%29.pdf

²⁹ Eesti keele e-õppe kursus Keeleklikk tunnistati 2014. aasta keeleteoks. Keeleklikk pakub võimalust iseseisvaks eesti keele õppimiseks vene- ja ingliskeelsetele õppijatele. Kursus on kättesaadav aadressil www.keeleklikk.ee.

³⁰ „Keeleõppe arendamise programmi 2011-2013 raames on koolitatud kaheksa nõustajat.

vajalikku eesti keele ja erialase eesti keele oskust; arendada erinevate haridustasemetel (üld-, kutse- ja kõrghariduse) keelealaseid koostööprojekte eesmärgiga aidata kaasa keeleõppe kvaliteedi tagamisele erinevatel haridustasemetel ning mitteformaalse keeleõppe konteksti rikastamisele; tingimuste loomine avaliku ja kolmanda sektori organisatsioonides toetamiseks nende liikmete ja siht- ning sidusrühmade riigikeele omandamist ja lõimimist. Tegevusest hüvitatakse osaliselt avaliku ja kolmanda sektori organisatsioonide poolt algatatud keeleõppe ning lõimitud keele ja teiste võtmepädevuste alaste tegevuste läbiviimist oma liikmetele ning siht- ja sidusrühmadele, sh erivajadustega inimestele, nt vaegkuuljad ja –nägijad. Tegevuste sisuks on nii keelekursused ja -klubid, õpivalmidust suurendavad tegevused kui ka teised samalaadsed regulaarsed, ehk vähemalt kuus kuud kestvad grupipõhised mitteformaalsed õpitegevused. Ühes grupis peab osalema minimaalselt 15 inimest, iga-aastaselt toetatakse keskmiselt 20 projekti.

Kõrgharidusprogrammist toetatakse eesti keelest erineva emakeelega üliõpilaste eesti keele omandamist kõrgharidusõpingute ajal, mis tagab parema ligipääsu eestikeelsele kõrgharidusele ja toetab õppes toimetulekut. Tegemist on pideva tegevusega.

Haridus- ja Teadusministeerium valmistas 2014. aastal ette täiskasvanute koolituse seaduse muudatusettepanekud. Olulisema muudatusena korraldatakse ümber kehtiv tegevuslubade süsteem. Eelnõu kohaselt jäetakse tegevusloa taotlemise kohustus ainult sellisele koolitusele, mille läbiviimiseks on seatud kõrgendatud nõuded ning mille puhul on oluline tagada nõuetele vastavus. Keeleinspeksioon saab õiguse kontrollida eesti keele tasemeeksamikis ettevalmistavate kursuste taset, samuti nõutakse eesti keele täienduskoolituse läbiviijalt keeleoskust kõrgeimal ehk C1-tasemel. Eelnõu eesmärk on korrastada täiskasvanute täienduskoolituse valdkonda, suurendada täienduskoolitusasutuste tegevuse läbipaistvust ning parandada kvaliteetse täiskasvanuhariduse kättesaadavust. Seadus võeti Riigikogus vastu 18.vebruaril 2015³¹. Seadus jõustub 2015. aasta 1. juulist. Eesti keele kursusi pakkuvate koolitajate tegevusloa nõue jõustub alates 2016. aasta 30. juunist.

³¹ <http://www.riigikogu.ee/?id=182230>

4. Arengukava juhtimine, elluviimine ja seire

Kultuuriministeerium korraldab lõimumiskava juhtkomitee ja juhtrühma tööd. Juhtkomitee ja juhtrühma liikmeteks on meetmete ning oluliste seotud strateegiate elluviimise eest vastutavate ministeeriumide, MISA ning valdkondliku arengukava sidusrühmade esindajad³². Arengukava tegevusi monitooritakse jooksvalt, sh ekspertarvamuste ja -hinnangute abil ning iga-aastaste aruannete ja iga kolme aasta järel läbiviidava integratsioonimonitooringu kaudu.

2014. aastal viis Kultuuriministeerium läbi hanke Eesti Integratsiooni Monitooringu 2014/2015 läbiviimiseks. Riigihanke võitis ühispakkumine, mille esitas Balti Uuringute Instituut koos SA Praxise, Tallinna Ülikooli ja OÜ Peegel ja Partneriga. Pakkuja tellis küsitluse läbiviimise Turu-uuringute AS-ilt. Monitooring hõlmab rahvussuhete ja identiteedi, tööturu, hariduse, väärtuste ja poliitiliste eelistuste, osaluse ja meediatarbimise valdkondi. Monitooringu tulemused aitavad seirata lõimumiskava eesmärkide ja indikaatorite täitmist. Uuring teostatakse ajavahemikus september 2014-juuni 2015. Uuringu valim on 1200 inimest, kuhu kuuluvad nii eestlased kui muust rahvusest inimesed üle Eesti.

Uue tegevusena tellis Kultuuriministeerium Statistikaametilt lõimumisvaldkonnaga seotud andmebaasi täiendava seire 2013. aasta erinevate olemasolevate andmebaaside kohta, sh andmete valideerimise ning erinevates andmebaasides olemasolevate andmete linkimise 2011. aasta Rahva ja eluruumide loenduse andmetega. Andmeid kasutatakse lõimumisvaldkonna integreeritud andmebaasi loomiseks 2015. aastal. Samuti tellis Kultuuriministeerium *online* meedia monitooringu³³ eesmärgiga uurida rahvusvähemusi ja uussisserändajaid käsitlevaid meediakajastusi Eesti *online* meedias. Uuring valmib 2015. aasta juunis.

Haridus- ja Teadusministeerium viis 2014. aastal läbi uuringud venekeelsete koolide eestikeelsele aineõppele ülemineku kohta. Uuring „Arvamusi ja hinnanguid riigikeele õppe korraldamise kohta vene õppekeelega koolides“ võttis vaatluse alla eesti keele õppe seisukohast edukamate ja vähem edukate vene õppekeelega koolide juhtkonna ja õpetajate ning 9. klasside õpilaste hoiakud eesti keele kui riigikeele õppe suhtes³⁴. Uuringus „Vene õppekeelt kasutavate gümnaasiumide õppe tulemuslikkusest eestikeelsele (vähemalt 60% kohustuslikest kursustest) gümnaasiumiõppele üleminekul“³⁵ toodi esile soovitus, et uues riiklikus lõimumiskavas tuleks suunata oluline osa vahenditest venekeelsete koolide õpilastele erinevates vormides suhtlemisvõimaluste pakkumiseks eestikeelses keskkonnas, nt õpilasvahetus, keelelaagrid, huvitegevus jms.

³² Kultuuriminister kinnitas Lõimuv Eesti 2020 juhtkomitee koosseisu käskkirjaga 1-2/34 (12. veebruar 2015) ja juhtrühma koosseisu käskkirjaga 1-2/48 (27. veebruar 2015).

³³ Uuringu teostab Tallinna ülikooli Riigitaeduste instituudi võrdleva poliitika prof Raivo Vetik.

³⁴ Uuring Klaas-Lang, Birute „Arvamusi ja hinnanguid riigikeele õppe korraldamise kohta vene õppekeelega koolides“ 2014; Tartu Ülikool. <http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/45121?show=full>

³⁵ <http://www.hm.ee/et/uudised/tooruhm-eestikeelsele-aineoppele-uleminekul-tuvastati-mitmeid-puudujaake>

5. Arengukava elluviimise maksumus 2014. aastal

Lõimumiskava tegevusi on ellu viidud vastavalt 2014. aasta rakendusplaanis kavandatule. Tegevusteks kavandatud kulud lähtuvad vastavate ministeeriumide 2014. aasta eelarvest ning Riigi eelarvestrateegia aastateks 2014–2017 heakskiidetud põhimõtetest.

Lõimumiskava 2014. aasta rakendusplaani eelarve maht oli 3 440 000 eurot (planeeritud summa 3 761 527 eurot³⁶). 2014. aasta rakendusplaani finantsvahenditest moodustas: 72,7% (2 500 207 eurot) alaeesmärk 1, 10,3% (355 756 eurot) alaeesmärk 2, 0,4% (13 140 eurot) alaeesmärk 3. Lõimumiskava arendus- ja administreerimiskulud moodustasid 16,6% (570 897 eurot). Lisaks riigieelarvelistele vahenditele viiakse Lõimumiskava tegevusi ellu Euroopa Sotsiaalfondi ning Varjupaiga-, rände- ja integratsioonifondi 2014-2020 vahenditest, mis rakenduvad 2015. aastal. Lõimumiskava 2014. aasta tegevusi rahastasid Kultuuriministeerium (2 940 099 eurot), Haridus- ja Teadusministeerium (148 420 eurot), Justiitsministeerium (338 341 eurot) ning Siseministeerium (13 140 eurot).

Allikas: Kultuuriministeerium 2015

³⁶ Valdkonna seire ja Euroopa Sotsiaalfondi meetme rakendamisega seotud kulud kandusid edasi 2015. aasta eelarvesse.

6. Ülevaade olulisematest arengukava tegevustest 2015. aastal

Alaeesmärk 1. Lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud.

2015. aastal alustatakse Euroopa Sotsiaalfondi lõimumismeetme³⁷ ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi³⁸ vahendite rakendamist, mille tegevused toetavad lõimumisalaseid kommunikatsiooni- ja teavitustegevusi.

2015. aasta IV kvartalis käivitub ERR-is uus venekeelne telekanal. Telekanali eesmärk on edastada objektiivset informatsiooni Eesti ühiskonna sotsiaalmajanduslikust, poliitilisest ja kultuurielust. ERR-i lõimumissuunalise tegevuse peamiseks väljakutseks 2015. aastal on venekeelsete väljundkanalite kompleksne ristmeediaalane arendamine. ERR kui avalik-õiguslik meediakanal on venekeelse telekanali abil auditoriumi hulgas paremini nähtav ja mõjukam, vahendades Eesti venekeelsele elanikkonnale Eestis toodetud uudiseid, informatsiooni, arvamusi ja tõekspidamisi koos mitmekesise ja hariva teleprogrammiga.

Alaeesmärk 2. Vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu

Euroopa Sotsiaalfondi meetme "Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks" lõimumisalaste tegevuste raames jätkatakse nõustamis- ja infosüsteemi rakendamist, lõimumisprogrammi väljatöötamist ja pakkumist, koostöö- ja kommunikatsioonitegevusi. Meetme rakendusüksus on SA Innove ja elluviija MISA. Uue tegevusena on meetmes kavandatud kultuurilise kümbluse väljaarendamine, mis toetab keeleõpet ja lõimumisele suunatud tegevusi kultuuriasutustes. Tegevusi reguleerib kultuuriministri käskkiri „Eesti ühiskonnas lõimumist toetavateks tegevusteks toetuse andmise tingimuste kehtestamine”.³⁹

Vastavalt Justiitsministeeriumi arengukavale 2015-2018 jätkatakse kinnipeetavatele riigikeele õpet, täiendatakse ja parandatakse õppekavasid ja õpikuid vastavalt 2013. aastal läbi viidud riigikeeleõppe süsteemi analüüsile. Lisaks töötatakse välja muudatusettepanekud Vabariigi Valitsuse 28.06.2007 määrusele nr 182 „Kinnipeetavale õppimise eest tasu maksmise määrad ning tasu arvutamise ja maksmise kord“.

Arendatakse edasi juriidilise nõustamise portaali www.juristaitab.ee. Eestikeelses veebis on kavandatud perioodil 2014-2016 kokku nõustada ca 1714 isikut ja venekeelses portaalis perioodil 2015-2016 kokku 1020 isikut ehk 765 isikut 12 kuuajooksul.

Alaeesmärk 3. Uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud

³⁷ Kultuuriministri käskkiri „Eesti ühiskonnas lõimumist toetavateks tegevusteks toetuse andmise tingimused” 1-2/21, 4. veebruar 2015.

³⁸ Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (Asylum, Migration and Integration Fund - AMIF) Asutati Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 16. aprilli 2014. a määrusega (EL) nr 516/2014. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 13. novembri 2014. a korraldusele nr 482 on AMIFI vastutavaks asutuseks määratud Siseministeerium. Solidi fonde hallatakse raamprogrammi „Solidaarsus ja rändevoogude juhtimine” raames. Fondi üldeesmärk on aidata vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala raames kaasa saabuvate rändevoogude tõhusale juhtimisele kooskõlas ühise varjupaiga-, täiendava või ajutise kaitse poliitika ja ühise sisserändepoliitikaga.

³⁹ Kultuuriministri 4. veebruari 2015.a. käskkiri nr 1-2/21.

2015. aastal rakendatakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi abil rahastatavad tegevused. Siseministri käskkiri „Toetuse andmise tingimused uussisserändajate kohanemise toetamiseks“ alusel viiakse ellu kolme tegevust: infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine; kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine ning tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine. Tegevuste raames osutatakse teenuseid, mis aitavad sisseerändajatel kohaneda, pakutakse eesti keele õpet, teavet inglise ja vene keeles riiklikest ja kohalikest teenustest (lastehoid, haridus, tööhõive, sotsiaalkindlustus- ja hoolekanne jne). 2015. aastal viiakse läbi vähemalt kaks uussisserändajate kohanemisprogrammi tugivõrgustiku koostumist Tallinnas, Tartus ja vajadusel ka Narvas eesmärgiga arvestada uute teenuste väljatöötamisel regionaalseid ja kohalikke eripärasid.

2015. aastal jätkatakse Siseministeeriumi poolt Euroopa Sotsiaalfondi meetme „Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks“ elluviimist ja alustatakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (VRIF) vahendite kasutamist. Tegevuste raames toetatakse uussisserändajate kohanemist, pakkudes eesti keele õpet ja erinevates keeltes (inglise ja vene) infot riiklikest ja kohalikest teenustest (lastehoid, haridus, tööhõive, sotsiaalkindlustus- ja hoolekanne jne). Samuti toetatakse avaliku sektori koostööd ja kohanemist toetava tugivõrgustiku arendamist, mh viiakse läbi vähemalt kaks uussisserändajate kohanemisprogrammi tugivõrgustiku koostumist Tallinnas, Tartus ja Narvas. Sotsiaalministeerium koolitab VRIF vahenditest sisserändajatega kokkupuutuvaid ametnikke ja spetsialiste sihtrühmale teenuste paremaks pakkumiseks ning vahendab erinevates keeltes tööturualaseid infomaterjale kolmandate riikide kodanikele.

Eesmärk 4. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks.

2015. aastal kaasajastatakse õppeprotsesside kirjeldusi, mille tulemusel muutub õpetajatele käepärasemaks veebileheküljel www.oppekava.ee esitatud teave õppekava rakendamise kohta. Laiendatakse individuaalse õpirände programmi. Kavas on korraldada vähemalt 200 individuaalset õpirännet kestvusega 1-2 nädalat, milles vähemalt kolmandik on vene-eesti kodukeelega noorte õpilasvahetused. Keelekümblusprogrammiga liituvad uued koolid ja lasteaiad. Programm laieneb ka kvalitatiivselt: alates 2015. aasta septembrist rakendub viies omavalitsuses⁴⁰ kahesuunaline keelekümblus. Jätkub plaaniline täiendkoolituste ja nõustamisteenuste pakkumine eesti keele kui teise keele õpetamisel.

Ellu viiakse „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmi tegevused.

Eesmärk 5. Eesti keelest erineva emakeelega noored osalevad aktiivselt noorsootöös ja neil on tihedad kontaktid eestikeelsete eakaaslastega

2015. aastal käivitatakse Euroopa Liidu struktuurivahendite toel uusi tegevusi, mis aitavad kaasata noorsootöösse tõrjutusriskis noori ning tõsta noorte tööhõivevalmidust. Meetme „Noorsootöötajate koolitamine“ tegevuste raames jätkatakse koolitusi erinevates noorsootöö valdkondades ja toetatakse piirkondlikku koostööd. Eesti Noorteühenduste Liidu eestvedamisel on kavas toetada uute võimaluste

⁴⁰ Kahesuunalist keelekümblust plaanitakse rakendada 2015. aastal Tallinnas, Tartus, Pärnus, Kundas ja Tapal.

arendamist noorte osalemiseks otsustusprotsessides. Noorte ühistegevuse soodustamiseks käivitatakse pilootprogramm „Noortekohtumised 2015“, mis toetab erinevates keeltes õppivate noorte omavahelist suhtlust siseriiklike noortevahetuste kaudu.

Eesmärk 6. Eesti keelest erineva emakeelega tööeliste elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul

2015. aastal pakub Eesti Töötukassa teenust „Minu esimese töökoht“, mida rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi meetme raames. Teenus on suunatud 17-29-aastastele noortele, kellel puudub või on vähene töökogemus ning puudub erialane haridus (st et sihtgrupil on alg-, põhi- või keskharidus) ja kes on olnud töötukassas töötuna arvel vähemalt neli kuud. Samuti töötatakse 2015. aastal välja mobiilsustoetuse teenuse tingimused ning tehakse ettevalmistusi selle osutamiseks alates 2016. aastast. 30.01.2015 kinnitati haridus- ja teadusministri käskkirjaga tegevuskava „Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega täiskasvanute keeleõppe arendamine 2015-2018 (2020)“, mille alusel alustatakse eesti keele õpivõimaluste pakkumist avalikus sektoris töötavatele ebapiisava eesti keele oskuse ja nõrgema konkurentsivõimega inimestele, sh haridusvaldkonna töötajatele. Jätkatakse keeleõppekulude hüvitamist, toetatakse avaliku ja kolmanda sektori organisatsioonide liikmete riigikeele omandamist, kujundatakse välja täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteedi tagamise- ja järelevalvesüsteem eesmärgiga suurendada eesti keele õppe tulemuslikkust koolitajate ning koolitusasutuste hulgas. Samuti luuakse eesti keele omandamiseks vajalik digitaalne õppevara.

Lõimumisvaldkonna uuringud

2015. aasta juunis valmib Eesti Integratsiooni Monitooring 2014/2015. Uuringu viivad läbi Balti Uuringute Instituut, Tallinna ülikool, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis ja Turu-uuringute AS. Monitooringu tulemused avalikustatakse nii eesti- kui venekeelses meedias.

Kultuuriministeriumi tellimisel valmib koostöös Tallinna ülikooliga Eesti *online* meedia monitooring. Uuringu eesmärk on selgitada, millised eelarvamused ja hoiakud on levinud *online* meedias seenduvalt lõimumisvaldkonnaga. Kultuuriministeriumi tellimisel valmib 2015. aasta detsembris koostöös Statistikaametiga andmebaas, mis sisaldab teavet eestlaste ja muust rahvusest inimeste sotsiaal-majanduslikust olukorrast, tööhõivest ja haridusest. Andmebaas luuakse eesmärgiga seirata iga-aastaselt täiendavalt lõimumisvaldkonnaga seonduvaid demograafilisi arenguid. 2015. aastal töötab Siseministerium välja rändevoogude analüüsimise ja monitoorimise strateegia lähteülesande eesmärgiga kujundada kolmandate riikide kodanikest uussisserändajate suunatud teadmispõhist poliitikat.

Lõimumiskava 2015. aasta eelarve

Lõimumiskava rakendusplaani aastateks 2014–2017 2015. aasta eelarveks on kokku planeeritud 9 981 306 eurot. 2015. aasta rakendusplaani finantsvahendites moodustab 59% ehk (5 919 600 eurot) alaeesmärk 1, 20% (2 005 057 eurot) alaeesmärk 2, 10% (1 000 292 eurot) alaeesmärk 3. Lõimumiskava arendamis- ja administreerimiskulud moodustavad eelarves 11% (1 056 357 eurot). Tegevusi rahastavad Kultuuriministerium (8 051 521 eurot), Siseministerium (1 346 756 eurot), Justiitsministerium (418 029 eurot) ning Haridus- ja Teadusministerium (165 000 eurot). 2015. aastaks kinnitatud lõimumiskava kulud lähtuvad ja on kooskõlas 2015. aasta riigieelarve seadusega.